

Cyngor Sir Ynys Môn

Adroddiad i:	Pwyllgor Gwaith
Dyddiad:	28 Mehefin 2022
Pwnc:	Costau Byw – Cynllun Dewisol
Aelod(au) Portffolio:	Robin W Williams – Deilydd Portffolio - Cyllid Alun W Mummery – Deilydd Portffolio - Tai
Pennaeth Gwasanaeth / Cyfarwyddwr:	Marc Jones - Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151
Awdur yr Adroddiad:	Llinos Wyn Williams – Rheolwr Gwasanaeth Tai Cymunedol
Ffôn:	01248 752190
E-bost:	lwwhp@ynysmon.llyw.cymru
Aelodau Lleol	Amh.

A – Argymhelliad/argymhellion a rheswm/rhesymau

1. Mae Llywodraeth Cymru wedi darparu cyllid ychwanegol i bob awdurdod lleol i'w galluogi i ddarparu cymorth o dan gynllun dewisol, er mwyn cefnogi aelwydydd sydd angen help gyda'u costau byw.

Bwriedir i'r cynlluniau ddarparu cymorth ar unwaith wrth i Gymru adfer ar ôl y pandemig, a helpu aelwydydd i ddelio ag effaith y cynnydd presennol mewn costau ynni a chostau byw eraill.

Wrth ddatblygu Cynllun Dewisol lleol, bydd pob awdurdod lleol yn penderfynu sut i dargedu'r cyllid i gefnogi trigolion i wneud yn siŵr mai hwn yw'r ffordd orau o ddiwallu anghenion aelwydydd unigol.

<https://llyw.cymru/y-cynllun-cymorth-costau-byw-canllaw-i-awdurdodau-lleol>

- 1.1. **Prif Gynllun** – bydd tua 23,000 o aelwydydd ar Ynys Môn yn derbyn taliad o £150 os ydynt ym mandiau A i D y Dreth Gyngor, ynghyd ag unrhyw aelwydydd sy'n derbyn cymorth drwy'r Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor ym mandiau E i I. Mae hyn oddeutu 75% i 80% o'n haelwydydd.

- 1.2 **Cynllun Dewisol** yr Awdurdod Lleol) - mae oddeutu £580,000 ar gael i'r Cyngor i'w weinyddu'n seiliedig ar anghenion a galw lleol, i gefnogi aelwydydd sy'n cael eu heffeithio gan y cynnydd sylweddol mewn costau byw. Dylid nodi hefyd y bydd unrhyw danwariant o'r prif gynllun yn cael ei drosglwyddo i'r cynllun dewisol. Nid yw lefel y tanwariant yn glir ar hyn o bryd, os bydd unrhyw danwariant o gwbl, ond fe all arwain at gynnydd sylweddol yn y cyllid a fydd ar gael ar gyfer y cynllun dewisol.

Dalier Sylw Ar adeg ysgrifennu'r adroddiad hwn, roedd y Canghellor wedi rhyddhau cyllid ychwanegol ar gyfer aelwydydd sy'n byw mewn tlodi. Fe ddylai hyn arwain at gyllid ychwanegol i Lywodraeth Cymru, ond nid yw'r glir sut y bydd Llywodraeth Cymru'n defnyddio'r cyllid hwn ac a fydd yn cynyddu dyraniad y Cyngor o dan y prif gynllun neu'r cynllun dewisol.

2. Cam Un o'r Cynllun Dewisol

- 2.1 Bydd Cam Un o'r Cynllun Dewisol yn targedu grwpiau penodol o unigolion a fydd yn gymwys i dderbyn cefnogaeth ariannol, sef :-

2.1.1 Argymhellir bod y Pwyllgor Gwaith yn cymeradwyo darparu £150 i'r grwpiau canlynol, gyda chyllideb o £150,000 i'w gweinyddu gan adran Refeniw a Budd-daliadau CSYM.

GRŴP	NIFER BOSIB O YMGEISWYR (os ar gael)
Yn darparu neu'n derbyn gofal – Dosbarth I a J	11 a 4
Amhariad Meddyliol Difrifol – Dosbarth U	135
Gadawyr Gofal – Dosbarth X	10
Trigolion sy'n byw mewn llety argyfwng	70
Gofalwyr di-dâl	Tua 100 wedi cofrestru gyda'r gwasanaeth Cynnal Gofalwyr
Rheiny sy'n cael eu heffeithio gan y cap budd-daliadau	Dim gwybodaeth ar hyn o bryd
Trigolion sy'n byw mewn lleoliadau llety â chymorth	Tua 50
Sector Tai Cymdeithasol band E ac uwch (tai mwy)	Hyd at 20
Amodau hawlio Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Cyngor Os oedd y deilia(i)d tŷ yn derbyn cymorth drwy Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor ar 15 Chwefror 2022, asesir bod ganddynt hawl i daliad o £150 yn awtomatig, waeth beth fo'r band prisio y mae eu heiddo ynddo.	406
Rheiny sydd wedi symud i eiddo Band A-D neu sydd wedi derbyn Gostyngiad yn y Dreth Gyngor ym mandiau A-I ar ôl y dyddiad cymwys o dan y prif gynllun (15 Chwefror 2022), ond nad oedd yn gymwys i'r prif gynllun oherwydd y dyddiad cymwys.	Tua 100

2.1.2 Argymhellir bod y Pwyllgor Gwaith yn cymeradwyo cyllid caledi ar gyfer trigolion sy'n symud allan o lety brys i lety sefydlog:-

- Hyd at £300 o gyllid i dalu am gostau bwyd a / neu danwydd wrth symud i lety mwy sefydlog. Gellir defnyddio'r cyllid i dalu am gostau tanwydd uniongyrchol megis olew. Yn ychwanegol, gellir defnyddio'r cyllid i gefnogi costau dodrefnu. Bydd y cyllid o £50,000 yn cael ei weinyddu gan y Gwasanaeth Digartrefedd Statudol yn seiliedig ar anghenion asesedig.

2.1.3 Argymhellir bod y Pwyllgor Gwaith yn cymeradwyo £150 ar gyfer trigolion Ynys Môn sydd mewn Addysg Uwch ac sy'n rhentu neu'n berchen llety ar yr Ynys ac sydd wedi'u heithrio o gam un:-

- £5,000 i'w ddarparu i Grŵp Llandrillo Menai i weinyddu ar gyfer y grŵp uchod;
- £5,000 i'w ddarparu i Brifysgol Bangor i weinyddu ar gyfer y grŵp uchod.

2.1.4 Argymhellir bod y Pwyllgor Gwaith yn cymeradwyo'r canlynol ar gyfer ail gam y cynllun costau byw ar gyfer trigolion Ynys Môn sy'n gyn-aelodau o'r lluoedd arfog / cyn-filwyr ac sydd mewn caledi ariannol. Bydd y taliad o hyd at £300 i bob aelwyd sy'n wynebu caledi yn seiliedig ar anghenion asesedig.

- £10,000 i'w ddarparu i Leng Brydeinig Ynys Môn a SAFFA i gefnogi cyn-filwyr sy'n wynebu caledi.

2.1.5 Argymhellir bod y Pwyllgor Gwaith yn cymeradwyo'r grŵp canlynol ar gyfer trigolion Ynys Môn sydd mewn caledi ariannol ac sydd heb fynediad at gyllid caledi ychwanegol, megis y Gronfa Cymorth Dewisol. Fe all y cyllid gefnogi costau bwyd a thanwydd.

Bydd yr agwedd hon yn cefnogi trigolion sydd yn wynebu tldi er eu bod mewn gwaith. Bydd y taliad hwn o hyd at £300 yn seiliedig ar anghenion asesedig a gellir ei weinyddu gan ein Huned Hawliau Lles mewnol (O'Toole), ein Tîm Cynhwysiant Ariannol a CAB Ynys Môn.

Bydd yr agwedd hon yn cynnwys bob bob math o gefndiroedd economaidd-gymdeithasol a bydd yn canolbwyntio ar dystiolaeth o galedi.

- £100,000 i'w weinyddu gan ein Huned Hawliau Lles mewnol (O'Toole), ein Tîm Cynhwysiant Ariannol a CAB Ynys Môn.

2.1.6 Mae gan Swyddog Adran 151 Cyngor Sir Ynys Môn yr awdurdod i gynyddu cyllidebau sefydliadau yn seiliedig ar achosion busnes derbyniol, sy'n dangos yr angen a'r galw.

3. Crynodeb

3.1 Yn seiliedig ar y cynigion uchod, mae cyfanswm y symiau a ddyrennir fel a ganlyn:-

Categori	Cyfanswm a Ddyrennir £
Unigolion sydd ddim yn gymwys i'r prif gynllun	150,000
Trigolion sy'n symud allan o lety argyfwng	50,000
Trigolion mewn Addysg Uwch	10,000
Cyn aelodau o'r lluoedd arfog / cyn-filwyr	10,000
Unigolion sy'n wynebu caledi ac sydd heb fynediad at unrhyw gronfeydd cymorth eraill	100,000
CYFANSWM A DDYRENNIR	320,000

3.2 Mae hyn yn gadael balans o £260,000 i'w ddyrannu, er fe all y ffigwr hwn newid (fel ym mharagraff 2.1.6 uchod), gan ddibynnu faint o bobl fydd yn ei hawlio. Unwaith y bydd y prif gynllun wedi cael ei gwblhau, bydd modd gweld faint o gyllid fydd yn cael ei drosglwyddo i'r cynllun dewisol. Bydd angen gwaith pellach i asesu effaith y prif gynllun a cam 1 o'r cynllun dewisol, bydd hyn o gymorth pan yn penderfynu sut i ddefnyddio'r cyllid sy'n weddill.

3.3 Byddwn yn cyflwyno adroddiad arall i'r Pwyllgor Gwaith yn argymhell sut i ddefnyddio gweddill y cyllid (Cam 2 y Cynllun Dewisol). Fe all yr opsiynau gynnwys targedau cyllid i gategoriâu pellach o drigolion sy'n parhau i ddiodef caledi ariannol, dyfarnu taliadau pellach i'r rheiny sydd eisoes wedi derbyn grant drwy'r cynllun dewisol, gwneud taliadau pellach i aelwydydd penodol sydd wedi derbyn £150 drwy'r prif gynllun neu daliadau grant i gyrff sy'n helpu a chefnogi unigolion sy'n wynebu caledi.

B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd eich rhesymau dros eu gwrthod a/neu ddewis yr opsiwn hwn?

Bydd y Prif Gynllun yn cynnwys 75%-80% o aelwydydd Ynys Môn, a bydd pob un o'r aelwydydd hyn yn derbyn £150.

Bydd Cam 1 (y Cynllun Dewisol) yn cynnwys grwpiau bregus a bydd yn galluogi gwasanaethau Cynhwysiant Ariannol, Hawliau Lles a darparwyr gwasanaethau dyledion i gefnogi aelwydydd sydd mewn angen. Cafodd categorïau eraill eu hystyried, ond roedd y Swyddogion yn ymwybodol y gallai ehangu'r meini prawf arwain at dderbyn mwy o geisiadau nac y gellir eu talu gan y cyllid fydd ar gael.

Bydd Cam 2 y Cynllun Dewisol yn rhoi'r cyfle i ddarparu cymorth ariannol i grwpiau arall o breswylwyr nad ydynt wedi derbyn cymorth gan y Prif Gynllun nac o dan Cam 1 o'r Cynllun Dewisol.

C – Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?

Ystyrir bod hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith.

Ch – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

Ddim yn berthnasol

D – A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?

Ddim yn berthnasol – cyllid Llywodraeth Cymru

Dd – Asesu'r effaith bosib (os yw'n berthnasol):

1	Sut mae'r penderfyniad hwn yn effeithio ar ein hanghenion tymor hir fel Ynys?	Yn achos trigolion sy'n derbyn cynhwysiant ariannol a / neu hawliau lles a / neu gyngor ar ddyledion fel rhan o'r gwasanaeth hwn, fe all gael effaith gadarnhaol ar eu sefyllfa ariannol bersonol.
2	A yw hwn yn benderfyniad y rhagwelir y bydd yn atal costau / dibyniaethau ar yr Awdurdod yn y dyfodol. Os felly, sut?-	Fe all caledi ariannol arwain at gynnydd yn y galw am wasanaethau eraill y Cyngor. Trwy gefnogi grwpiau bregus sydd heb dderbyn cyllid drwy'r prif gynllun costau byw, efallai y gellir lleihau costau'r Cyngor yn y dyfodol.

Dd – Asesu'r effaith bosib (os yw'n berthnasol):		
3	A ydym wedi bod yn cydweithio â sefydliadau eraill i ddod i'r penderfyniad hwn, os felly, rhwch wybod gyda phwy:	Mae pob Cyngor unigol yng Nghymru yn gyfrifol am ddyluniad y cynllun, ac mae ganddynt ryddid i gyfeirio'r cyllid i'r rheiny sydd fwyaf mewn angen yn eu hardaloedd hwy. Er hyn, mae trafodaethau ar y math o gategoriâu y dylid eu cyllido drwy'r cynllun dewisol wedi cael eu cynnal ar lefel leol, ranbarthol a chenedlaethol.
4	A yw dinasyddion Ynys Môn wedi chwarae eu rhan wrth ddrafftio'r ffordd hon ymlaen, gan gynnwys y rhai hynny y mae'r penderfyniad hwn yn cael effaith uniongyrchol arnynt. Esboniwch sut:-	Na
5	Nodwch unrhyw effaith y gallai'r penderfyniad hwn ei gael ar y grwpiau a warchodir o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010.	 EIA Mehefin 2022.docx Dim wedi'u hasesu
6	Os yw hwn yn benderfyniad strategol, nodwch unrhyw effaith y gallai'r penderfyniad ei gael ar y rhai hynny sy'n profi anfantais economaidd-gymdeithasol	Ystyriwyd pob grŵp
7	Nodwch unrhyw effaith y gallai'r penderfyniad hwn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg	Dim effaith
E – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?		Beth oedd eu sylwadau?
1	Prif Weithredwr / Uwch Dîm Arweinyddiaeth (gorfodol)	Cefnogwyd yr argymhellion yn yr adroddiad
2	Cyllid / Swyddog Adran 151 (gorfodol)	Cwblhawyd y darn hwn o waith drwy ymgynghori'n llawn â Swyddog Adran 151 CSYM
3	Cyfreithiol / Swyddog Monitro	Dim sylwadau na gwrthwynebiad o safbwynt cyfreithiol
4	Adnoddau Dynol (AD)	Ddim yn berthnasol
5	Eiddo	Ddim yn berthnasol
6	Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu	Ddim yn berthnasol
7	Caffael	Ddim yn berthnasol
8	Sgriwtini	Ddim yn berthnasol
9	Aelodau Lleol	Ddim yn berthnasol
F - Atodiadau:		
Dim		
Ff – Papurau Cefndir (cysylltwch ag awdur yr adroddiad am ragor o wybodaeth):		
Dim		

